BOEKBESPREKING.

I

Miss M. Fulford, Ph.D., The Genus Bazzania in Central and South America, Annales Cryptogamici et Phytopathologici, ed. by Dr. F.Verdoorn, vol.III (Waltham, Mass., U.S.A., the Chronica Botanica Co.; Groningen, N.V. Erven P.Noordhoff, 1946; 175 p., 59 fig., prijs gecartonnerd $ 5,00).

Als eerste werk over Bryophyten in deze reeks (een voortzetting en uitbreiding van de vroegere Annales Bryologici) verscheen kortgeleden in de V.S. deze uitstekende monografie. Zij verdient de aandacht als eerste critische revisie sinds het begin dezer eeuw van een groot levermossengeslacht voor geheel Midden- en Zuid-Amerika. Bij het doornemen van deze publicatie vallen vooral twee dingen op: le de sterke reductie van het aantal soorten: van de 122 voor dit gebied beschreven species konden er 100 onderzocht worden en deze worden teruggebracht tot slechts 40 soorten. Het is wel merkwaardig, dat we de "lumpers" onder de bryologen steeds weer vrijwel alleen in Engeland en Amerika aantreffen. Goed "lumping" is helaas zeldzaam en heel wat minder eenvoudig en gemakkelijk dan het gebruikelijke "splitting", Ofschoon referent dezes niet competent is over de qualiteit van de soortsomgrenzing bij deze studie te oordelen, komt het hem voor, dat in elk geval objectief en critisch te werk is gegaan. 2e Vallen op de zeer heldere en sobere determinatietabellen en soortsdiagnosen, evenals bij MacVicar en Dixon elk voorzien van een noot, die de verschillen met nauw verwante soorten kort releveert, zeer ten gerieve van den gebruiker. Ook de talrijke, zeer duidelijke afbeeldingen en de hele uitvoering van dit boek zijn voorbeeldig en doen door hun correctheid en soberheid prettig aan. Een welkome aanwinst voor de levermossystematiek.

J.J.Barkman.

II

Hepaticae of North America.

Part I-IV (Ricciaceae-Porelloideae) Nov. 1937 - Febr. 1946, Prijs ± f.30.-. by T.C.Frye and Lois Clark. University of Washington, Seattle, Washington.

Deze degelijke levermosflora, waarvan nu alleen nog het Lejeunea-complex en de Anthocerotales ontbreken, is als een zeer waardevolle aanwinst van onze bryologische literatuur te beschouwen. Aangezien alle Nederlandse soorten (op Scapania compacta na) er in voorkomen is hij voor ons ook heel goed bruikbaar, geeft hij zelfs het voordeel van een dieper en wijder inzicht in de systematiek.

De flora beperkt zich niet tot enkel en alleen tot een aaneenschakeling van families (bij de Foliouze Jungermaniaceeën onder families, analoog aan b.v. de onderfamilies bij de Compositen), geslachten en soorten, maar de verwantschapsbetrekkingen tussen deze eenheden zijn tevens in schema's aangegeven. In aanmerking genomen onze beperkte morphologische kennis (de structuur van de stengels, van de setae, de kapselwand, al die punten zijn tot dusver verwaarloosd), de grote leemten in onze kennis van de tropische levermossen en de armoede

aan fossiel-materiaal, zijn deze schema's natuurlijk sterk hypothetisch.

De geslachtstabellen zijn vooral bij de grote lastige geslachten meermalen door vergelijkende tabellen vervangen. De schrijvers zijn van mening, dat vergelijkingen beter zijn dan beschrijvingen bij het bestuderen der soorten. Ze geven de raad een bepaald aantal kenmerken bij de verschillende soorten onder de loupe te nemen.

> "This type of comparision raises so many questions that it is not only keenly stimulating but in our experience is the best guide for the study of materials. Try it."

De soortsbeschrijvingen on deze flora zijn uitvoerig en accuraat. Ze worden door duidelijke afbeeldingen speciaal van de systematisch belangrijke kenmerken begeleid, gevolgd door een resumé van het bekeken materiaal en een beknopt overzicht van de geographische verspreiding. We missen hier de critische opmerkingen, die even de nadruk leggen op de verschillen met andere soorten, één van de grote aantrekkelijkheden van MacVicar, maar daar staat tegenover dat je nu zelf meer aan het vergelijken moet gaan. Wij stellen ons toch eigenlijk veel te vaak tevreden met het alleen op naam brengen van soorten!

De soortsopvatting van de schrijvers lijkt me vrij eng. Zou het b.v. niet wenselijk zijn om vormen als Tr itomaria exsecta en -exsectifornius, Chiloscyphus polyanthis naast, - pallescens, waarvan gebleken is, dat hun verschilkenmerken (celgrootte en afmeteingen van de hele plant) waarschijnlijk alleen op chromosonenverdubbeling berusten (Lorbeer) niet meer als afzonderlijke soorten te handhaven? Kunnen dergelijke zeer nauw verwante vormen niet als subspecies of variëteiten van één verzamelsoort opgevat worden? 't Is in dit verband wel jammer, dat wij nog niets weten over de onderlinge kruisbaarheid van deze vormen.

Ook in deze flora worden voormalige subspecies als Cephalozia Lammersiana, Calypogeia fissa en - Sphagnicola nog als soorten gehandhaafd. Toch staan de auteurs niet geheel oncritisch ten opzichte van een sterk doorgevoerde fijne onderscheiding in soorten, die bijna niemand buiten de auteur zelf kan herkennen. Zo merken ze bij de groep der Cephaloziella's (waarvan Ch.Douin het monopolie had) op, dat de variaties en overgangen meestal onbekend zijn gebleven: "If only two collections of dogs were known, one a rat terrier and the other a greyhound, they would propably be described as separate species."

We wachten met spanning de laatste aflevering(en) en vooral ook de litteratuurlijst van deze flora af.

UIT DE TIJDSCHRIFTEN.

BELGIE

P.Duvigneaud et C.Van den Berghen. Bulletin de la Société royale de Belgique t.75, 1943.

a. Catalogue des hépatiques de la flore Belge.

We vinden hier 145 soorten uit 59 geslachten voor de belgische levermosflora vermeld (bij ons ± 100 spec. 49 gesl.), waaronder zelfs een soort van vlak over de grens, in ons land: Cladopodiella fluitans (Nees.) Buch. "Putte (Hollande), tourbe au Sphaignes". (Zie ook Verdoorn. Bijdrage tot de Nederl. levermosflora.) Als mediterraan atlantisch worden

beschouwd: Calypogeia arguta, Lunularia vulgaris, Sphaerocarpus en Targionia, bij ons Zuidlimburgers. Als soorten van de laagvlakte vermelden de schrijvers o.a. Pallavicinia lyelli (bij ons hafdistrict), Riccia crystallina en Ricciocarpus natans (Vechtplassen). Tenslotte volgt dan een aardig overzichtje van de gezelschappen waarin levermossen voorkomen. We ontvingen van deze publicatie een exemplaar ten geschenke. Ter inzage te verkrijgen van S.Groenhuyzen.

b. Hépatiques rares ou nouvelles pour la flore belge. (zelfde tijdschr. en jrg.)
We maken uit deze publicatie op dat Preissia q., Lunularia vulg., Riccardia sinuata, Blasia pusilla, Nardia geoscypha, Calypogeia Neesiana, Bazzania tril., Ptilidium pulcherrium, Trichocolea toment., en Sphaerocarpus europaeus Lorb. bij onze Zuiderburen nog maar weinig gevonden zijn.

c. P.Heinemann et C.van den Berghen.
Apercu sur la végétation bryophytique de la fôret d'anlier.
Bulletin de la Société Royale de Botanique, 7 pag. 1946.
Een aantrekkelijke publicatie over een Eiken-berkenbos in de Ardennen. Uit de beschrijving maken we op dat het veel lijkt op onze Vijlense en Elzeterbossen bij Vaals. De mosvegetaties worden in deze publicatie plantensociologisch behandeld, epiphytengezelschappen zelfs aan de hand van opnametabellen. Deze publicatie is bij de red. ter inzage te verkrijgen.

d. C.van den Berghen. Les Sphaignes. Bulletin des Naturalistes Belges, no.1-4, Jan-Apr. 1945.
Afzonderlijk.15 fr.
Een aardige pendant van ons Sphagnum en Sphagnetum. Wat meer sociologisch georienteerd. De vele vormen van Sphagnum subsecundum worden niet als soorten erkend.

e. F.Demaret. Revision des especes belges de Sphagnum Dill. sous-section cymbifolia Lindb.
Bulletin van de Rijksplantentuin te Brussel. Dl. XVI afl. 2 en 3, Dec.1941.
Een uitvoerige discussie van de soortskenmerken en beschrijvingen van de diverse vormen. Alleen Sphagnum palustre wordt als soort gehandhaafd. S.papillosum,- subbicolor,- magellanicum en -imbricatum zijn volgens schrijver te variabel en te veel door overgangen verbonden om anders dan als ondersoorten beschouwd te worden. Deze stelling wordt in deze publicatie grondig door feiten gesteund!

U.S.A.
W.C.Steere. Gyroweisia tenuis in North America. Bryologist vol. 42. no. 1 Febr. '39.
De eerste vondst van dit mos in Michigan. Beschrijving en vergelijking met de gemakkelijk er meer te verwarren Gymnostomum calcareum. Met 31 uitstekende afbeeldingen! Daar beide soorten in ons land voorkomen voor ons een interessante publicatie.

b. W.G.Steere. Barbula in North America north of Mexico. Bull.of the Torrey Botanical club 66; 93-119; Febr. 1939.
Grondige critische revisie; 29 van de 68 "soorten" worden tot synonymen van Barbulasoorten gereduceerd, terwijl 19 bij andere geslachten worden ondergebracht. Barbula vinealis, die bij ons ook voorkomt wordt als de meest variabele soort beschouwd!

Van dezelfde auteur.

c. Tortula in North Am. North of Mexico.
Bryologist Vol 43, 1940.
Van de 68 "soorten" worden 20 als Barbulaspecies gehandhaafd, terwijl 16 namen synonymen van Barbula soorten zijn, een deel hoort in andere geslachten thuis, de rest wordt geschrapt. De anatomische variabiliteit van sommige soorten in deze geslachten is een interessant verschijnsel waar de schrijver op wijst. Beide publicaties vormen weer een goed voorbeeld van de noodzaak van revisies en "lumping".

W.M.

Aanvulling ledenlijst.

P.J. den Dulk	Proefstation	Renkum.
W.Helle	Quellijnstraat 102'	Amsterdam-Zuid.
K.J.W.Hensen	Nwe.Keizersgracht 50'	Amsterdam-Centrum.
H.R.Maas Geesteranus	J.J.Viottastraat 5	Amsterdam-Zuid.
M.F.Mörzer Bruyns	St.Janskerkhof 3	Utrecht.
R.de Wit	Kijkduinstraat 66 '	Amsterdam-West.
Ulla Wit	Tapijtweg 4	Den Haag. Bewerkt het geslacht Pogonatum.
Dingeman Bakker	IJsselkade 21	Kampen.

Willen de mensen die in de vorige ledenlijst vermeld werden vanwege hun deelhebben aan de voormalige Bryologische Kring, maar die niet reageerden op de oproep voor de werkgroep in Natura, enig teken van leven geven, bijv. door zich op te geven bij Dr.v.d.Wijk (Goeman Borgesiuslaan 20, Groningen) voor de hervatte rondzendingen

Oproep tot medewerking.

Ondergetekende zou graag van ieder die in ons land recente vindplaatsen kent van Antitrichia curtipendula of van Cryphaea arborea (Cr. heteromalla), hiervan een nauwkeurige opgave ontvangen, teneinde deze voor een sociologisch onderzoek te bezoeken. Indien mogelijk tevens vermelden standplaats (boomsoort, bostype, dikte boom, hoogte boven de grond, expositie enz.) en van de mossen die er bij groeien. Bij voorbaat mijn dank!

J.J.Barkman.
Kam.Onneslaan 21 Leiden.

UIT DE OUDE DOOS.

De excursie van de voormalige Bryologische kring (26-4-'42). Van het Ledig erf (Utrecht) langs de Kromme Rijn naar het landgoed "Rhijnauwen".

Al spoedig passeerden we een kleiig ruderaalterreintje (opgebaggerde rivierklei), dat begroeid begon te raken met een "Funarietum", d.w.z. bedekt was met grote, geelgroen glanzende velden van Funaria hygrometica, rijkelijk fructificerend, daartussen ook wat Physcomitrium pyriforme fr. en Marchantia polymorpha alsmede grappige bolletjes van blauwwierkolonies.

Bij De Kromme Rijn volgend passeerden we het bos "Amelisweerd", waar we op een beschaduwd basalten muurtje aan de Rijn, Metzgeria furcata met één jong kapsel vonden. Op de bosgrond Rhytidiadelphus squarrosus en Thuidium tamariscinum, aan de waterkant Fissidens bryoides fr. en F.taxifolius. (wordt vervolgd).